

CHRISTOPHER POTTER

1 Nisan 1959 doğumlu Christopher Potter, Londra'da, King's College'da Matematik eğitimi almış, ardından aynı üniversitede Bilim Tarihi ve Felsefesi dalında yüksek lisans yapmıştır. 17 yıl boyunca Forth Estate Yayınevi'nde çalışmış, bu süre zarfında Carol Shields, Annie Proulx, Michael Cunningham, Michael Chabon [bu yazarların hepsi Pulitzer Ödülü almıştır], Dava Sobel [*Longitude (Boylam)*] adlı kitabı bir milyondan fazla satmıştır], Hilary Mantel, Matt Ridley, Simon Singh ve Marcus Du Sautoy gibi yazarların hem editörlüğünü hem de yayıncılığını üstlenmiştir.

Halen *The Sunday Times*, *The Independent* ve *The Standard* gibi gazetelerde yazılar yazan Potter, yaşamını dönüşümlü olarak Londra ve New York şehirlerinde geçirmektedir. *Buradasınız [You are Here, Çev. Elif Ersavcı Çopuroğlu, Ayrıntı Yayınları, 2011]* kendisinin ilk kitabıdır.

Ayrıntı: 1125

Bilim: 6

İnsanın Oluşumu
Christopher Potter

Kitabın Özgün Adı
How to Make a Human Being
Değişimin Kanıtı

İngilizceden Çeviren
Çağlar Adnan Yılmaz

Yayıma Hazırlayan
İlbay Kahraman

Son Okuma
Derya Şahin

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Bu kitabın Türkçe yayım hakları Anatolialit Agency aracılığıyla alınmıştır.

© Christopher Potter, 2014

Kapak Fotoğrafı
Jonathan Knowles / Stone / Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Kâni Kumanovalı

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2
Topkapı/İstanbul Tel.: (0212) 612 31 85-576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım: Kasım 2017
Baskı Adedi 2000

ISBN 978-605-314-231-7
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI

Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Cağaloğlu-İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi

facebook.com/ayrintiyayinevi

instagram.com/ayrintiyayinlari

Christopher Potter
İnsanın Oluşumu
Değişimin Kanıtı

Peter için...

içindekiler

I. kısım materyaller ve talimatlar

1. bölüm	başlangıç.....	13
2. bölüm	madde ne olabilir?.....	14
3. bölüm	taraf seçmek.....	16
4. bölüm	hiçbir şey → bir şey → her şey.....	21
5. bölüm	bilim nedir?.....	29
6. bölüm	evren nedir?.....	40
7. bölüm	harici bir dünyanın varlığının kanıtı.....	48
8. bölüm	harici bir dünyanın varolmadığının kanıtı.....	55
9. bölüm	zaman üzerine.....	61
10. bölüm	nesnelere üzerine.....	70
11. bölüm	yeniden başlamak.....	77

II. kısım kuklayı oynatmak

1. bölüm	madde → beden.....	83
2. bölüm	bebek yapımı.....	91
3. bölüm	bilinç üzerine.....	95
4. bölüm	benlik üzerine.....	103
5. bölüm	beden → akıl.....	110
6. bölüm	algı üzerine.....	122
7. bölüm	özgür irade üzerine.....	128
8. bölüm	davranış üzerine.....	131
9. bölüm	her zaman eksik bir şeyler var.....	142
10. bölüm	gen artık yeterli olmadığına.....	148
11. bölüm	araçlar ve insanın evrimi üzerine.....	158
12. bölüm	yapmaktansa olmak.....	162

III. kısım
insan olmak üzerine

1. bölüm	kültür üzerine.....	167
2. bölüm	insanlar ve doğa arasındaki ilişki üzerine	184
3. bölüm	insanlar ve diğer hayvanlar arasındaki ilişki üzerine.....	196
4. bölüm	insanlar ve diğer insanların ilişkisi üzerine	204
5. bölüm	aşk üzerine	209
6. bölüm	doğru olanı yapmak üzerine.....	218
7. bölüm	varolmanın zorluğu üzerine.....	223
8. bölüm	rüyalar ve hiçbir şey yapmamak üzerine	234
9. bölüm	hafıza üzerine.....	238
10. bölüm	iman, inanç ve doğru üzerine	244
11. bölüm	tanrı üzerine.....	248
12. bölüm	sonsuzluk üzerine	258
13. bölüm	ölüm üzerine.....	262
14. bölüm	alçakgönüllülük üzerine.....	270
	kaynakça	276
	dizin.....	290

I. kısım
materyaller ve talimatlar

Madde nedir?

Coriolanus'un açılış sözleri

1. bölüm başlangıç

Bir insan yaratmanın yollarından biri de doğru evreni yaratmaktır. Peki bu evren hangi koşullarda ve hangi madde kullanılarak yapılabilir?

2. bölüm

madde ne olabilir?

Sadece bir tek şey vardır, o da madde; fizik, kimya ve fizyolojide belirtilen somut varlık.

Daniel Dennett, Filozof

Evrende sadece bir tek şey vardır ve bu somut varlıktır. Zihin, güzellik, duygular, ahlak –kısacası insan hayatına zenginlik katan tüm fenomenler– bu varlıktan doğar.

Julian Baggini, Filozof

Fizik kanunları atomların çarpışmasına yol açarak bitkileri, kurgularını, böcekleri ve bizi yaratmıştır.

Richard Dawkins, Biyolog

1. Tüm gerçeklik aslında parçacıkların düzenlenmiş halinden fazlası değildir. Fiziksel ve zihinsel hayat parçacıklardan yapılmış olmalıdır, başka bir şey yoktur da zaten. Her şey bu parçacıkların aslında ne olduğunda bitiyor. Bunu çözebilirsen, her şeyi bilebilirsin.

2. Piskopos Berkeley'in ismiyle bütünleşmiş beyanlarından biri immateryalizm –maddi nesnelere sadece bu nesnelere algılayan zihinlerden ötürü vardır– teorisidir. Bir diğeri ise dünyayı meydana getiren hiçbir şey olmadığını “kanıtı”dır. Eğer dünya maddesel ise ve en küçük bir şeyden, bir parçacıktan meydana geliyorsa; bu parçacık evrende yer kaplayan tüm maddelerin doğasında olduğu için evrenin derinliklerine kadar uzanmalıdır. Ayrıca bu parçacıkları pratik olarak daha da küçük parçalara

nasıl böyleceğimizi bilmese de, bu parçacığın bir parçasının bütününden daha az yer kaplayacağını teorik olarak öngörebiliriz. Sonuç olarak maddi dünyanın kumaşının, hangi parçacıklardan dokunduğunu bulma arayışı sonsuza dek sürmelidir. Bu görüş dünyanın ruhani olduğu görüşünü maddi dünyanın bir illüzyon olduğunu belirtecek kadar savunmuyor: “Dünya yoktur” demiyor ama görüldüğü gibi olmadığını iddia ediyor.

Orada orası yok.

Gertrude Stein (1874-1946), Şair ve Romancı¹

Özümüzden gelen –aslında benim özümde gelen– maddeci öyküyü takip ettim. Ama ciddi şüphelerim var. İnanç gereği bu birçok şeyi beraberinde getirir.

John Eccles (1903-97), Sinir Fizyolojisi Uzmanı

Bilim dünyasındaki son gelişmelerin maddencilik savunulamaz hale getirdiğini söylemiştim ve en muhtemel sonuç da hâlâ ruhun sonsuzluğu ve ölümden sonra birleşme gibi duruyor.

Marcel Proust, *Remembrance of Things Past*'ta² büyükannesine

---

1. Çocukluğunun geçtiği şehir Oakland, California'dan bahsediyor.

2. Marcel Proust, *Kayıp Zamanın İzinde*, Çev. Roza Hakmen, Yapı Kredi Yayınları, 2016.

3. bölüm

taraf seçmek

1. Newton'un yaşadığı bilardonun moda olduğu zamanlardan beri, bilim insanları dünyayı birbirine çarpıp duran toplara indirgemeye çalıştı: Bilardo topu atomlar, bilardo topu gezegenler, bilardo topu yıldızlar. Bizim gibi top oyunlarına okul günlerinde bile uzak olanlar için varoluşun özünün top oyunları ile açıklanmasını kabullenmek bazen zor olabiliyor. O günlerde dahi varolan her şeyin parçacıklara indirgenebildiğini bilsem de –ya da bundan korksam da– umutsuzdum. Maddeciliğin daha mertçe bir seçenek olduğunu biliyorum, fakat bu ben değilim, aynı okul yıllarımda hissettiğim gibi.

Dünyanın iki takıma ayrıldığını hissettiğim günler var ve ben hangi tarafı seçeceğimi bilemiyorum. Brian Greene, Richard Dawkins (kaptan), Daniel Dennett, Dr Johnson, Thomas Jefferson, Lucretius, Stephen Hawking, Aristotle, David Attenborough, Thomas Huxley bir tarafta.¹ Marcel Proust, Leo Tolstoy, William James (kaptan), Marilynne Robinson, John Keats, Rowan Williams, Karen Armstrong, Plato, William Blake ve Emily Dickinson diğer tarafta. Dr Johnson ve Rowan Williams bazen kaleye geçiyorlar. Proust ve Keats sürekli hasta olduklarını bahane edip katılmıyorlar. Darwin ve Descartes da iki tarafta da oynamalarıyla ünlendiler. Einstein oldukça popüler bir hakem. Şaşırtıcı bir şekilde, Richard Dawkins ya da Brian Greene'in hangi takımlarda yer aldıklarını anlayamayacağımız

---

1. Hiç kadın yok! Sayfa 18, madde 5.